

HORACE

Séance 1

SATIRES

LIVRE I, 1

La soif des richesses

Qui fit, **Maecenas**, ut nemo, quam sibi sortem
seu **ratio** dederit seu **fors** obiecerit, illa
contentus vivat, **laudet** diversa sequentes ?
'O fortunati **mercatores** !' gravis annis
miles ait, multo iam fractus membra labore. 5
Contra mercator navim **iactantibus Austris** :
'Militia est potior. Quid enim ? concurritur : horae
momento cita mors venit aut victoria laeta.'
Agricolam laudat iuris legumque **peritus**,
sub **galli** cantum **consultor** ubi **ostia pulsat** ; 10
ille, datis **vadibus** qui rure extractus in urbem est,
solos felices viventes clamat in urbe.
Cetera de genere hoc, adeo sunt multa, **loquacem**
delassare **valent Fabium**. Ne te morer, audi,
quo rem deducam. Si quis deus '**En ego**' dicat 15
'iam faciam quod vultis : eris tu, qui **modo** miles,
mercator ; tu, **consultus** modo, **rusticus** : hinc vos,

vos hinc mutatis discedite **partibus. Heia,**
quid statis ?' nolint. **Atqui** licet esse beatis.
Quid causae est, **merito quin** illis Iupiter **ambas** 20
iratus **buccas inflet** neque se fore posthac
tam facilem dicat, votis ut praebeat aurem ?

Praeterea, ne sic ut qui **iocularia** ridens
percurram (**quamquam** ridentem dicere verum
quid vetat ? ut pueris **olim** dant **crustula blandi** 25
doctores, elementa velint ut discere prima) :
sed tamen **amoto** quaeramus seria ludo :
ille gravem duro terram qui vertit **aratro,**
perfidus hic **caupo,** miles nautaeque per omne
audaces mare qui currunt, hac mente laborem 30
sese ferre, senes ut in otia tuta recedant,
aiunt, cum sibi sint **congesta cibaria** : sicut
parvula, nam exemplo est, magni **formica** laboris
ore trahit quodcumque potest atque addit **acervo**
quem struit, haud ignara ac non **incauta** futuri. 35
Quae, simul **inversum** contristat **Aquarius** annum,
non usquam prorepat et illis utitur ante
quaesitis sapiens, cum te neque fervidus aestus
demoveat lucro neque hiems, ignis, mare, ferrum,
nil obstat tibi, dum ne sit te **ditior** alter.

Quid iuvat immensum te argenti pondus et auri 40
furtim **defossa timidum** deponere terra ?
'Quod, si comminuas, **vilem redigatur** ad assem.'
At ni id fit, quid habet pulchri constructus acervus ?
Milia **frumenti** tua **triverit area** centum, 45
non tuus hoc capiet venter plus ac meus : ut, si

reticulum panis **venales** inter onusto
 forte vehas **umero**, nihilo plus accipias quam
 qui nil portarit. Vel dic quid **referat** intra
 naturae fines viventi, **iugera** centum an 50
 mille **aret** ? 'At suave est ex magno tollere acervo.'
 Dum ex parvo nobis **tantumdem** haurire relinquis,
 cur tua plus laudes **cumeris granaria** nostris ?
 Ut tibi si sit opus liquidi non amplius urna
 vel **cyatho** et dicas 'magno de flumine mallem 55
 quam ex hoc fonticulo tantundem sumere.' Eo fit
 plenior ut si quos delectet copia iusto,
 cum ripa simul **avulsos** ferat **Aufidus** acer.
 At qui **tantuli eget** quanto est opus, is neque **limo**
 turbatam **haurit** aquam neque vitam amittit in undis. 60

At bona pars hominum **decepta** cupidine falso
 'nil satis est', inquit, 'quia tanti quantum habebas **sis**' :
 Quid facias illi ? Iubeas miserum esse, libenter
quatenus id facit : ut quidam memoratur Athenis
sordidus ac dives, populi contemnere voces 65
 sic solitus : 'populus me **sibilat**, at mihi plaudo
 ipse domi, simul ac **nummos** contemplor in **arca**.'

Tantalus a **labris** sitiens fugientia **captat**
 flumina. Quid rides ? Mutato nomine de te
 fabula narratur : **congestis** undique saccis 70
 indormis **inhians** et tamquam parcere sacris
 cogere aut pictis tamquam gaudere **tabellis**.
 Nescis quo valeat nummus, quem praebeat usum ?
 Panis ematur, **holus**, vini **sextarius**, adde
 quis humana sibi doleat natura negatis. 75

An vigilare metu exanimem, noctesque diesque
formidare malos **fures**, incendia, servos,
ne te conpilent fugientes, hoc iuvat ? Horum
semper ego optarim pauperrimus esse bonorum.

'At si condoluit temptatum frigore corpus 80
aut alius **casus** lecto te adflixit, habes qui
adsideat, **fomenta** paret, medicum roget, ut te
suscitet ac reddat **gnatis** carisque propinquis ?'

Non uxor salvum te vult, non filius ; omnes
vicini oderunt, noti, pueri atque puellae. 85

Miraris, cum tu argento **post** omnia **ponas**,
si nemo praestet quem non **merearis** amorem ?

An si cognatos, nullo natura labore
quos tibi dat, retinere velis servareque amicos,
infelix operam perdas, ut siquis **asellum** 90
in **Campo** doceat **parentem** currere **frenis** ?

Denique sit finis quaerendi, cumque habeas plus,
pauperiem metuas minus et finire laborem
incipias, **parto** quod **avebas**, ne facias quod
Ummidius quidam ; non longa est fabula : dives 95

ut **metiretur** nummos, ita sordidus ut se
non umquam servo melius vestiret, ad usque
supremum tempus, ne se penuria **victus**
opprimeret, metuebat. At hunc **liberta securi**
divisit medium, fortissima **Tyndaridarum**. 100

'Quid mi igitur suades ? ut vivam **Naevius** aut sic
ut **Nomentanus** ?' Pergis pugnancia secum
frontibus adversis conponere : non ego, avarum
cum veto, te fieri **vappam** iubeo ac **nebulonem** :
est inter **Tanain** quiddam **socerumque Viselli** : 105

est **modus** in rebus, sunt certi denique fines,
quos ultra **citra**que nequit consistere rectum.

Illuc, unde abii, redeo, qui nemo, ut avarus,
se probet ac potius laudet diversa sequentes,
quodque aliena **capella** gerat distentius **uber**, 110
tabescat neque se maiori pauperiorum
turbae conparet, hunc atque hunc superare laboret.
Sic festinanti semper **locupletior** obstat,
ut, cum **carceribus** missos rapit **ungula** currus,
instat equis auriga suos vincentibus, illum 115
praeteritum temnens extremos inter euntem.

Départ d'une course de char (Ben Hur, 1959)

Inde fit ut raro qui se vixisse beatum
dicat et **exacto** contentus tempore vita
cedat uti conviva **satur**, reperire **queamus**.
Iam satis est ; ne me **Crispini scrinia lippi** 120
compilasse putes, verbum non amplius addam.

Autoportrait d'Horace

Dans ce texte, Horace, qui était d'origine modeste, cherche à se défendre d'avoir été un arriviste.

Afin d'équilibrer quelque peu la longueur de nos séances, nous avons découpé en trois morceaux cette jolie satire. En voici la première partie :

Nunc ad me redeo **libertino** patre natum, 45
quem **rodunt** omnes libertino patre natum,
nunc quia sim tibi, Maecenas, **convictor**, at olim
quod mihi pareret legio Romana **tribuno**.
Dissimile hoc illi est, quia non, ut **forsit** honorem
iure mihi invidet **quivis**, ita te quoque amicum, 50
praesertim **cautum** dignos adsumere, **prava**
ambitione **procul**. Felicem dicere non hoc
me possim, casu quod te **sortitus** amicum ;
nulla etenim mihi te **fors** obtulit : optimus olim
Vergilius, post hunc **Varius** dixere quid essem. 55
Ut veni **coram**, **singultim** pauca locutus
(**infans** namque **pudor** prohibebat plura **profari**),
non ego me claro natum patre, non ego circum
me **Satureiano vectari** rura **caballo**,
sed quod eram narro ; respondes, ut tuus est mos, 60
pauca ; abeo, et revocas nono post mense iubesque
esse in amicorum numero. Magnum hoc ego **duco**,
quod placui tibi, qui turpi secernis honestum
non patre praeclaro, sed vita et pectore puro.